GENERALINIO ADVOKATO
PEDRO CRUZ VILLALÓN IŠVADA,
pateikta 2014 m. vasario 6 d.[1]

Bylos C-516/12, C-517/12 ir C-518/12

CTP – Compagnia Trasporti Pubblici SpA
prieš
Regione Campania
prieš
Provincia di Napoli

(Consiglio di Stato (Italija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Transportas — Reglamentas Nr. 1191/69 — Privačių įmonių teisė gauti kompensaciją už dėl su viešąja paslauga susijusių įsipareigojimų vykdymo patirtas išlaidas — Transporto įmonių pareiga pateikti paraišką panaikinti su viešąja paslauga susijusius įsipareigojimus, dėl kurių ji patiria ekonominių nuostolių“

1. Šioje byloje Teisingumo Teismas turi progą patikslinti tam tikrus aspektus dėl įsipareigojimų teikti geležinkelio, kelių ir vidaus vandenų transporto srities viešąsias paslaugas vykdymo patirtų išlaidų kompensavimo tvarkos, numatytos Reglamente Nr. 1191/69[2], kurį iš dalies pakeitus Reglamentu Nr. 1893/91[3] iškilo abiejų aktų suderinamumo problemų.

2. Konkrečiau tariant, siekiama išsiaiškinti, kokiomis aplinkybėmis prieš pateikiant paraišką kompensuoti dėl su viešąja paslauga susijusių įsipareigojimų vykdymo patirtus ekonominius nuostolius reikia pateikti paraišką iš dalies ar visiškai panaikinti minėtą įsipareigojimą. Iki šiol Teisingumo Teismas neturėjo progos priimti sprendimo dėl šio klausimo.

I – Teisės aktai

A – *Sąjungos teisė*

3. Reglamentu Nr. 1893/91 iš dalies pakeisto Reglamento Nr. 1191/69 1 straipsnyje nustatyta:

„1. Šis reglamentas taikomas transporto įmonėms, kurios organizuoja geležinkelio, kelių ir vidaus vandenų transporto paslaugas.

Valstybės narės gali netaikyti šio reglamento įmonėms, kurių veikla apima tik paslaugų teikimą mieste, priemiesčiuose ar regione.

1 — Originalo kalba: ispanų.

2 — 1969 m. birželio 26 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 1191/69 dėl valstybių narių veiksmų, susijusių įsipareigojimais, neatskiriamais nuo viešosios paslaugos geležinkelio, kelių ir vidaus vandenų transporto srityje sąvokos (OL L 156, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 7 sk., 1 t., p. 19).

3 — 1991 m. birželio 20 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 1893/91 (OL L 169, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 7 sk., 1 t., p. 314).

2. Šiame reglamente:

— „vežimas mieste ir priemiesčiuose“ reiškia transporto paslaugas, tenkinančias miesto ar miesto su priemiesčiais poreikius bei tarp miesto ir aplinkinių rajonų esančius transporto poreikius,

— „vežimas regione“ reiškia transporto paslaugas, kurios teikiamos, kad būtų patenkinti regiono transporto poreikiai.

3. Valstybių narių kompetentingos institucijos panaikina visus įsipareigojimus, įeinančius į viešosios paslaugos sąvoką, kaip apibrėžta šiame reglamente, kurie nustatyti geležinkelio, kelių ir vidaus vandenų transportui.

4. Siekiant užtikrinti pakankamą transporto paslaugų teikimą, kad jas teikiant būtų visų pirma atsižvelgiama į socialinius ir aplinkosaugos veiksnius ir miesto bei užmiesčio planavimą arba būtų siekiama tam tikroms keleivių kategorijoms pasiūlyti ypatingą mokestį už važiavimą, valstybių narių kompetentingos institucijos gali viešųjų paslaugų sutartis sudaryti su transporto įmonėmis. Tokių sutarčių sąlygos ir jų vykdymo detalės išdėstytos V skirsnyje.

5. Tačiau valstybių narių kompetentingos institucijos gali palikti arba nustatyti miesto, priemiesčių ir regiono keleivinio transporto paslaugų teikimo su viešąja paslauga susijusius įsipareigojimus, nurodytus 2 straipsnyje. Darbo organizavimo sąlygos ir kompensavimo procedūros išsamiai pateikiamos II, III ir IV skirsniuose.

<...>“

4. Pagal Reglamento 2 straipsnio 1 dalį „su viešąja paslauga susiję įsipareigojimai“ reiškia tuos įsipareigojimus, kurių <...> transporto įmonė, atsižvelgdama į savo komercinius interesus, neprisiimtų arba neprisiimtų tokiu mastu ar tokiomis pačiomis sąlygomis“.

5. Reglamento 4 straipsnyje nustatyta:

„1. Transporto įmonės kreipiasi į valstybių narių kompetentingas institucijas, kad visiškai arba iš dalies būtų panaikintas bet kuris su viešąja paslauga susijęs įsipareigojimas, jeigu toks įsipareigojimas joms sąlygoja ekonominius nuostolius.

2. Pateikdamos paraiškas transporto įmonės gali siūlyti naudojamas transporto rūšis keisti kitomis transporto rūšimis. Taikydamos 5 straipsnio nuostatas, įmonės apskaičiuoja, kiek galima sutaupyti, siekdamos pagerinti savo finansinę būklę.“

6. Reglamento 5 straipsnyje nustatyta:

„1. Įsipareigojimas organizuoti darbą ar vežti laikomas ekonomiškai nuostolingu, jeigu finansinių išlaidų sumažėjimas, kuris būtų įmanomas dėka visiško arba dalinio įsipareigojimo panaikinimo minėtos veiklos ar veiklų grupės atžvilgiu, kurias įtakoja tas įsipareigojimas, viršija pajamų sumažėjimą dėl tokio įsipareigojimo panaikinimo.

<...>

Ekonominiai nuostoliai turi būti nustatomi bendrai atsižvelgiant į įsipareigojimo padarinius įmonės veiklai.

2. Įsipareigojimas dėl tarifų laikomas sąlygojančiu ekonominius nuostolius, jeigu skirtumas tarp pajamų iš vežimo, kuriam įsipareigojimas galioja, ir tokio vežimo finansinių išlaidų yra mažesnis nei skirtumas tarp pajamų, kurios būtų gautos iš to vežimo, ir pastarojo finansinių išlaidų, jeigu būtų dirbama laikantis komercinių sąlygų, atsižvelgiant ir į tos veiklos, kuriai taikomas įsipareigojimas, išlaidas, ir į rinkos būklę.“

7. Reglamento 6 straipsnyje nustatyta:

„1. Per vienerius metus nuo šio reglamento įsigaliojimo transporto įmonės valstybių narių kompetentingoms institucijoms įteikia 4 straipsnyje nurodytas paraiškas.

Transporto įmonės paraiškas gali įteikti pasibaigus pirmiau nurodytam laikotarpiui, jeigu jos nustato, kad tenkinamos 4 straipsnio 1 dalies nuostatų sąlygos.

2. Sprendimai palikti su viešąja paslauga susijusį įsipareigojimą ar jo dalį arba nustatyto laikotarpio pabaigoje jį panaikinti turi numatyti kompensacijas už finansines išlaidas, atsirandančias dėl minėto įsipareigojimo; tokių kompensacijų dydis turi būti nustatomas pagal bendrą tvarką, numatytą 10–13 straipsniuose.

3. Valstybių narių kompetentingos institucijos priima sprendimą per vienerius metus nuo tos datos, kai buvo įteikta paraiška dėl įsipareigojimų organizuoti darbą ar vežti, ir per šešis mėnesius dėl įsipareigojimų, skirtų tarifams.

Teisė gauti kompensaciją atsiranda nuo tos datos, kada kompetentingos institucijos priima sprendimą, tačiau ne anksčiau nei 1971 m. sausio 1 d.

4. Tačiau jeigu valstybių narių kompetentingos institucijos, atsižvelgdamos į kiekvienos įmonės įteiktų paraiškų kiekį ir svarbą, mano esant būtina, jos gali 3 dalies pirmoje pastraipoje nustatytą laikotarpį pratęsti, tačiau ne vėliau kaip iki 1972 m. sausio 1 d. Tokiu atveju teisė gauti kompensaciją atsiranda šią dieną.

Jeigu jos ketina pasinaudoti šiomis savo teisėmis, valstybių narių kompetentingos institucijos aptariamosioms įmonėms apie tai praneša per šešis mėnesius nuo paraiškos įteikimo dienos.

Jeigu kuriai valstybei narei iškyla ypatingų sunkumų, Taryba, gavusi tos valstybės prašymą ir Komisijos pasiūlymą, gali minėtai valstybei leisti šios dalies pirmame punkte nurodytą laikotarpį pratęsti iki 1973 m. sausio 1 d.

5. Jeigu per nustatytą laikotarpį kompetentingos institucijos nepriima sprendimo dėl įsipareigojimo, dėl kurio panaikinimo pagal 4 straipsnio 1 dalį pateikta paraiška, jis laikomas panaikintu.

6. Taryba, remdamasi pranešimu, kurį iki 1972 m. gruodžio 31 d. pateikia Komisija, nagrinėja, kaip kiekvienoje valstybėje narėje įgyvendinamas šis reglamentas.“

8. Pagal reglamento 9 straipsnio 1 ir 2 dalis:

„1. Kompensacijų dydis už finansines išlaidas, atsirandančias įmonėms keleiviniam transportui taikant transporto įkainius ir sąlygas, nustatytas dėl vienos ar kelių konkrečių kategorijų asmenų interesų, turi būti nustatomas laikantis bendros tvarkos, išdėstytos 11–13 straipsniuose.

2. Kompensacijos turi būti mokamos nuo 1971 m. sausio 1 d.

Jeigu bet kuriai valstybei narei iškiltų ypatingų sunkumų, Taryba, valstybės prašymu ir gavusi pasiūlymą iš Komisijos, gali suinteresuotai valstybei suteikti įgaliojimus minėtą datą pakeisti į 1972 m. sausio 1 d.“

9. Šiuo metu galiojančio reglamento 14 straipsnio versijoje nustatyta:

„1. „Viešųjų paslaugų sutartis“ – tai sutartis, sudaroma tarp valstybės narės kompetentingų institucijų ir transporto įmonės, kad visuomenei būtų teikiamos pakankamos transporto paslaugos.Viešųjų paslaugų sutartyje turi būti numatyta:

— transporto paslaugos, atitinkančios nustatytus tęstinumo, reguliarumo, masto ir kokybės standartus,

— papildomos transporto paslaugos,

— transporto paslaugos nurodytais tarifais ir nurodytomis sąlygomis, ypač tam tikroms keleivių kategorijoms arba tam tikrais maršrutais,

— paslaugų keitimas atsižvelgiant į besikeičiančius poreikius.

2. Viešųjų paslaugų sutartis, *inter alia*, apima šiuos punktus:

a) paslaugų, kurios turi būti teikiamos, pobūdį, ypač veiklos nenutrūkstamumo, reguliarumo, masto ir kokybės standartus;

b) aptariamą sutartyje numatytų paslaugų kainą, kuri turi būti arba pridedama prie tarifinių pajamų, arba įtraukta į pajamas ir finansinių santykių tarp abiejų pusių detales;

c) nuostatas dėl sutarties keitimo ir patikslinimo, ypač atsižvelgiant į nenumatytus pasikeitimus;

d) sutarties galiojimo laikotarpį;

e) baudas tuo atveju, jeigu sutarties nesilaikoma.

3. Turtas, naudojamas teikti transporto paslaugoms, dėl kurių pasirašyta viešųjų paslaugų sutartis, gali priklausyti įmonei arba būti skirtas įmonei disponuoti.

4. Bet kuri įmonė, ketinanti nutraukti arba iš esmės pakeisti transporto paslaugas, kurias įmonė visuomenei teikia nuolat ir reguliariai ir kurioms netaikoma sutarčių sistema arba su viešąja paslauga susijęs įsipareigojimas, apie tai iš anksto, bent prieš tris mėnesius, praneša valstybės narės kompetentingoms institucijoms.

Kompetentingos institucijos gali nutarti atsisakyti tokio informavimo reikalavimo.

Ši nuostata neturi įtakos kitoms nacionalinėms procedūroms, kurios taikomos teisei nutraukti ar keisti transporto paslaugas.

5. Gavusios 4 dalyje nurodytą informaciją, kompetentingos institucijos gali reikalauti, kad aptariamosios paslaugos būtų teikiamos dar vienerius metus nuo datos, kada buvo įteiktas pranešimas, ir apie tai praneša įmonei iki pranešimo galiojimo pabaigos likus bent mėnesiui.

Institucijos taip pat gali imtis iniciatyvos pradėti derybas, kad tokios transporto paslaugos būtų nustatytos arba pakeistos.

6. Išlaidos, kurių transporto įmonės patiria dėl 5 dalyje nurodytų įsipareigojimų, turi būti kompensuojamos bendra tvarka, aprašyta II, III ir IV skirsniuose.“

10. Pirminėje 14 straipsnio redakcijoje buvo nustatyta:

„1. Išskyrus atvejus, išvardytus 1 straipsnio 3 dalyje, po šio reglamento įsigaliojimo datos valstybės narės gali transporto įmonėms nustatyti įsipareigojimus tik tuomet, jeigu šie įsipareigojimai yra būtini siekiant užtikrinti pakankamą transporto paslaugų teikimą.

2. Jeigu tokiu būdu nustačius įsipareigojimus transporto įmonės pagal 5 straipsnio 1 ir 2 dalis patiria ekonominių nuostolių arba įmonėms, 9 straipsnyje apibrėžta prasme patiriamos finansinės išlaidos, valstybių narių kompetentingos institucijos, nusprendusios įvesti tokius įsipareigojimus, turi numatyti kompensacijas už finansines išlaidas, patiriamas taikant nustatytus įsipareigojimus. Taikomi 10–13 straipsniai.“

B – *Nacionalinė teisė*

11. 1997 m. lapkričio 19 d. Įstatyminio dekreto Nr. 422 dėl funkcijų ir įgaliojimų viešojo vietos transporto paslaugų srityje perdavimo pagal 1997 m. kovo 15 d. Įstatymo Nr. 59 4 straipsnio 4 dalį regionų ir vietos institucijoms[4] 17 straipsnyje numatyta:

„Regionai, provincijos ir komunos, siekdamos užtikrinti viešuoju transportu besinaudojančių asmenų vežimą, pagal Reglamento (EEB) Nr. 1191/69, iš dalies pakeisto Reglamentu (EEB) Nr. 1893/91, 2 straipsnį nustato su viešąja paslauga susijusius įsipareigojimus ir 19 straipsnyje nurodytose specialiose paslaugų teikimo sutartyse numato juos atitinkančias ekonomines kompensacijas atsižvelgdamos į pajamas, gaunamas taikant nustatytus tarifus ir administruojant papildomas vežimo paslaugas, kaip tai numatyta nurodytame Bendrijos teisės akte.“

II – Faktinės aplinkybės

12. *Compagnia Trasporti Pubblici SpA* (toliau – CTP) Neapolio provincijoje teikia viešojo vietos transporto paslaugas ir kelis kartus regiono ir vietos institucijų prašė kompensuoti dėl minėtų paslaugų teikimo jos patiriamus ekonominius nuostolius, tačiau jos šiuos prašymus atmetė.

13. Šiuos sprendimus atmesti prašymus CTP apskundė *Tribunal Administrativo Regional de Campania* (Kampanijos regiono administraciniam teismui); šis tą skundą atmetė nurodęs, kad pagal Reglamento Nr. 1191/69 4 straipsnį kompensacijos galima kreiptis tik jei prieš tai buvo paprašyta panaikinti su viešąja paslauga susijusį įsipareigojimą ir kompetentinga institucija atsisakė tai padaryti, o nagrinėjamu atveju taip nėra.

14. Nagrinėdama apeliacinį skundą dėl šio sprendimo, *Consiglio di Stato* (Valstybės Taryba) pateikė sujungtus prejudicinius klausimus.

III – Pateiktas prejudicinis klausimas

15. Trys *Consiglio di Stato* pateikti prejudiciniai klausimai suformuluoti vienodai:

„Ar pagal Reglamento (EB) Nr. 1191/69 4 straipsnį teisė gauti kompensaciją atsiranda tik jei gavusios atitinkamą paraišką kompetentingos institucijos nepanaikina šią paraišką pateikusiai transporto įmonei tenkančio įsipareigojimo teikti paslaugas, dėl kurių ji patiria ekonominių nuostolių, ar veikiau šis straipsnis taikomas tik tiems įsipareigojimams teikti paslaugas, kuriuos pagal reglamentą reikia panaikinti ir nenumatyta galimybės palikti galioti?“

4 — GURI, Nr. 287, 1997 m. gruodžio 10 d., p. 4.

16. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad, kalbant apie teisės į kompensaciją atsiradimą, Reglamento Nr. 1191/69 1, 4 ir 6 straipsniai gali būti aiškinami dvejopai.

17. Vadovaujantis vadinamuoju „teleologiniu“ aiškinimu, kuriuo neva rėmėsi ir *Tribunal Administrativo*, teisė į kompensaciją galėtų atsirasti tik tuo atveju, jeigu prieš tai būtų atmesta paraiška panaikinti su viešąja paslauga susijusį įsipareigojimą.

18. Pagal vadinamąjį „sisteminį“ aiškinimą teisei į kompensaciją atsirasti nebūtina prieš tai pateikti paraiškos panaikinti su viešąja paslauga susijusį įsipareigojimą, jeigu tai yra įsipareigojimas, kurį palikti galioti gali būti reikalaujama pagal Reglamento Nr. 1191/69 1 straipsnį.

IV – Procesas Teisingumo Teisme

19. 2012 m. lapkričio 29 d. Teisingumo Teismo pirmininko nutartimi trys *Consiglio di Stato* pateikti prejudiciniai klausimai buvo sujungti į vieną bylą.

20. Kartu su CTP procese dalyvavo Kampanijos regionas, Neapolio provincija, Italijos vyriausybė ir Komisija.

21. 2013 m. lapkričio 20 d. viešame teismo posėdyje dalyvavo CTP, Kampanijos regionas, Italijos vyriausybė ir Komisija.

V – Argumentai

22. CTP neigia sutarties dvišališkumą ir vadina ją „pereinamojo laikotarpio sutartimi“, sukuriančia tokias pačias koncesijos sąlygas kaip ir anksčiau galiojusi sutartis. Anot jos, regionai tokias sąlygas nustatė visoms transporto įmonėms, dėl nagrinėjamų paslaugų teikimo nepaskelbę viešųjų pirkimų konkursų.

23. Kampanijos regionas savo ruožtu tvirtina, kad CTP pareigos kyla iš 2003 m. vasario mėn. įsigaliojusios dvišalės sutarties.

24. CTP palaiko anksčiau aprašytą „sisteminį“ aiškinimą. Be to, ji pažymi, kad Italijos valstybė nepradėjo paraiškų panaikinti su viešąja paslauga susijusius įsipareigojimus nagrinėjimo procedūros ir taip pažeidė Reglamento Nr. 1191/69 18 straipsnį.

25. Galiausiai CTP tvirtina, kad Reglamento Nr. 1191/69 4 ir 6 straipsniuose numatyta pereinamojo laikotarpio procedūra, pagal kurią nustatytas ne ilgiau kaip iki 1973 m. sausio 1 d. galintis tęstis terminas, per kurį turi būti pateikiamos paraiškos panaikinti su viešąja paslauga susijusius įsipareigojimus. Jos nuomone, būtų nelogiška nustatyti, kad kompensacija susijusi su tokios paraiškos pateikimu, nes tai reikštų, kad paneigiama bet kurios įmonės, kuriai su viešąja paslauga susijęs įsipareigojimas nustatytas po 1973 m. sausio 1 d., teisė gauti kompensaciją.

26. Kampanijos regionas, Neapolio provincija ir Italijos vyriausybė pritaria vadinamajam „teleologiniam“ aiškinimui ir tvirtina, kad įmonės paraiškos panaikinti viešąją paslaugą nepateikimas reiškia, kad ši įmonė ketina prisiimti tokį įsipareigojimą, t. y. ji nepatiria ekonominių nuostolių, todėl neturi teisės gauti kompensacijos.

27. Konkrečiau kalbant, Italijos vyriausybė pažymi: nors iš principo pagal Reglamentą Nr. 1191/69 nustatytas vien reikalavimas dėl paraiškų panaikinti su viešąja paslauga susijusius įsipareigojimus, galiojusius iki šio reglamento įsigaliojimo, padėtis iš esmės pasikeitė po Reglamentu Nr. 1893/91 padarytų pakeitimų, pagal kuriuos naujos redakcijos 1 straipsnis papildytas 5 dalimi ir pagal ją

valstybėms narėms leidžiama palikti arba nustatyti su viešąja paslauga susijusius įsipareigojimus pagal darbo organizavimo sąlygas ir tvarką (įskaitant ir kompensavimo būdus), numatytas Reglamento Nr. 1191/69 II, III ir IV skirsniuose, kuriuose būtent ir yra 4 straipsnis, t. y. nuostata, pagal kurią reikalaujama pirmiausia pateikti paraišką panaikinti su viešąja paslauga susijusį įsipareigojimą.

28. Galiausiai Komisija teigia, kad Reglamentu Nr. 1191/69 nustatytos skirtingos pareigos dėl su viešąja paslauga susijusių įsipareigojimų (1 straipsnio 5 dalyje ir IV skyriuje) ir dėl viešųjų paslaugų sutarčių (1 straipsnio 4 dalyje ir V skyriuje). Jeigu CTP prisiimti įsipareigojimai išplaukia iš viešųjų paslaugų sutarties, joje būtų numatyta paslaugų kaina, todėl netaikytina reglamento 4 straipsnyje numatyta pareiga pateikti paraišką panaikinti su viešąja paslauga susijusius įsipareigojimus.

29. Komisijos nuomone, iš nutarties dėl prašymo pateikti prejudicinius klausimus, neaišku, ar CTP transporto paslaugų teikimo pagrindas yra vienašališkai viešosios valdžios nustatytas su viešąja paslauga susijęs įpareigojimas, ar viešųjų paslaugų sutartis.

30. Kita vertus, Komisija tvirtina, kad pareiga pateikti paraišką panaikinti paslaugą taikytina tik tiems su viešąja paslauga susijusiems įsipareigojimams, kurie jau egzistavo Reglamento Nr. 1191/69 įsigaliojimo momentu, t. y. 1969 m. liepos 1 d. Šiuo atžvilgiu Komisija primena, kad pagal reglamento 14 straipsnį, po Reglamentu Nr. 1893/91 padarytų pakeitimų, valstybėms narėms buvo leidžiama vienašališkai nustatyti su viešąja paslauga susijusius įsipareigojimus ir po Reglamento Nr. 1191/69 įsigaliojimo, o teisė į kompensacija nebuvo siejama su paraiškos panaikinti viešąją paslaugą pateikimu. Įsigaliojus Reglamentui Nr. 1893/91, Reglamento Nr. 1191/69 14 straipsnyje numatyta, kad sudaromos viešųjų paslaugų sutartys, nekeičiant įsigaliojus reglamentui vienašališkai nustatytiems su viešąja paslauga susijusiems įsipareigojimams taikomos tvarkos.

31. Galiausiai Komisija priduria, kad Reglamento Nr. 1191/69 5 konstatuojamojoje dalyje vartojamos sąvokos „palikti“ ir „panaikinti“ su viešąja paslauga susijusius įsipareigojimus taikytinos padėtims, buvusioms jo įsigaliojo momentu.

VI – Vertinimas

32. Nepaisant to, kad prejudicinis klausimas suformuluotas siaurai, kaip matyti iš šalių skirtingų nuomonių, juo siekiama nustatyti atvejus, kada prieš atlyginant dėl su viešąja paslauga susijusių įsipareigojimų vykdymo patirtus ekonominius nuostolius privalu pateikti paraišką visiškai arba iš dalies panaikinti minėtą įsipareigojimą.

A – *Nagrinėjamo santykio teisinis pobūdis*

33. Pirmasis klausimas, į kurį reikia atsakyti siekiant išspręsti ginčą pagrindinėje byloje, susijęs su CTP ir vietos administraciją siejančio teisinio santykio pobūdžiu.

34. Iš tikrųjų, jei tai būtų „viešųjų paslaugų sutartis“, jai reikėtų taikyti Reglamento Nr. 1191/69 14 straipsnio 2 dalį, pagal kurią tokios sutartys, be kita ko, turi apimti: „c) nuostatas dėl sutarties keitimo ir patikslinimo, ypač atsižvelgiant į nenumatytus pasikeitimus“. Kaip numatyta to paties 14 straipsnio 4–6 dalyse, galimiems sutarties pakeitimams taikoma tokia tvarka: 1) išankstinis (bent prieš 3 mėnesius) įmonės pranešimas administracijai apie ketinimą panaikinti arba nutraukti sutartį; 2) galimybė, kad per mėnesį administracija įmonei nustatys įsipareigojimą paslaugas teikti dar daugiausia vienus metus, ir galimybė, kad institucijos imsis iniciatyvos pradėti derybas; 3) išlaidų, patirtų dėl įsipareigojimo toliau metus laiko teikti viešąją paslaugą, kompensavimas.

35. Jeigu, atvirkščiai, tai būtų „su viešąja paslauga susijęs įsipareigojimas“, kaip nagrinėjamu atveju teigia šalys, jam reikėtų taikyti Reglamento Nr. 1191/69 4 straipsnį, pagal kurį galimybė gauti kompensaciją susieta su tuo, kad prieš tai būtų pateikta paraiška visiškai arba iš dalies panaikinti su viešąja paslauga susijusį įsipareigojimą.

36. Remiantis bylos medžiaga neįmanoma aiškiai nustatyti atsakymo į šį klausimą. Viena vertus, yra požymių, jog tai sutartis, kita vertus, yra ir požymių, jog tai administracijos suteikta koncesija su įsipareigojimo, susijusio su viešąja paslauga, elementais.

37. Be to, per viešą posėdį taip pat nebuvo įmanoma išsiaiškinti šiuo kausimu kylančių abejonių.

38. Mano nuomone, yra argumentų, kuriais remiantis galima pripažinti, kad CTP veikla veikiau atitinka „su viešąja paslauga susijusių įsipareigojimų“ sąvoką, kaip ji suprantama pagal Reglamento Nr. 1191/69 2 straipsnio 1 dalį, t. y. „[įsipareigojimai], kurių aptariama transporto įmonė, atsižvelgdama į savo komercinius interesus, neprisiimtų arba neprisiimtų tokiu mastu ar tokiomis pačiomis sąlygomis“. Bet kuriuo atveju manau, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas privalo išsiaiškinti, kaip nagrinėjamoje byloje kvalifikuotinas teisinis santykis.

39. Jeigu *Consiglio di Stato* konstatuos, kad nagrinėjamas santykis yra sutartis, kaip jau minėjau šios išvados 34 punkte, Reglamento Nr. 1191/69 4 straipsnis, dėl kurio pateiktas prejudicinis klausimas šioje byloje, netaikytinas.

40. Jeigu *Consiglio di Stato* nuspręstų, kad nagrinėjamas santykis atitinka su viešąja paslauga susijusių įsipareigojimų apibrėžimą, Teisingumo Teismui reiktų atsakyti į klausimą, ar būtina iš anksto pateikti paraišką panaikinti su viešąja paslauga susijusius įsipareigojimus tam, kad būtų galima kreiptis dėl kompensacijos. Tokiu atveju atkreiptinas dėmesys į toliau išdėstytus argumentus.

B – *Kompensacija dėl su viešąja paslauga susijusių įsipareigojimų vykdymo pagal Reglamentą Nr. 1191/69*

41. Kaip matėme, šioje byloje dalyvaujančios šalys skirtingai aiškina kompensacijos už su viešąja paslauga susijusių įsipareigojimų vykdymą skyrimo tvarką.

42. Kampanijos regionas, Neapolio provincija ir Italijos vyriausybė pritaria vadinamajam „teleologiniam“ aiškinimui, pagal kurį pripažįstama, kad teisė į kompensaciją atsiranda tik tada, kai priimamas sprendimas atmesti anksčiau pateiktą paraišką dėl su viešąja paslauga susijusio įsipareigojimo panaikinimo.

43. Kita vertus, CTP gina „sisteminį“ aiškinimą, pagal kurį, kadangi tai yra vienašališkai nustatytas įsipareigojimas, teisė į kompensaciją nesiejama su prieš tai pateikta paraiška panaikinti įsipareigojimą.

44. Galiausiai Komisija siūlo trečią aiškinimo variantą, pagal kurį paraiškas panaikinti įsipareigojimus pateikti būtina tik dėl su viešąja paslauga susijusių įsipareigojimų, kurie jau buvo vykdomi Reglamento Nr. 1191/69 įsigaliojimo momentu, t. y. 1969 m. liepos 1 d.

45. Šis trečiasis aiškinimas, mano nuomone, labiausiai atitinka Reglamento Nr. 1191/69 nuostatų sistemą.

46. Pagal pirminės redakcijos Reglamento Nr. 1191/69 1 straipsnio 1 dalį valstybės narės privalėjo panaikinti su viešąja paslauga susijusius įsipareigojimus, kurie nustatyti geležinkelio, kelių ir vidaus vandenų transportui. Tačiau pagal šio straipsnio 2 dalį šie įsipareigojimai galėjo būti palikti, jeigu jie būtini užtikrinti tinkamą transporto paslaugų teikimą.

47. Reglamento 4 straipsnyje, kuris nebuvo pakeistas 1991 m., visą laiką buvo ir yra nustatyta, kad transporto įmonės privalo pateikti paraiškas, kad būtų visiškai arba iš dalies panaikintas su viešąja paslauga susijęs įsipareigojimas, jeigu dėl tokio įsipareigojimo jos patiria ekonominių nuostolių. Minėtos paraiškos, kaip nurodyta 6 straipsnio 1 dalyje, kuri taip pat nebuvo pakeista, turi būti pateiktos „per vienerius metus nuo šio reglamento įsigaliojimo“, t. y. iki 1969 m. liepos 1 d. Todėl akivaizdu, kad 4 straipsnyje buvo ir yra numatytas tik toks atvejis, kai iki 1969 m. vykdyti įsipareigojimai paliekami galioti ir po šios datos.

48. 6 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje nustatyta, kad „transporto įmonės paraiškas gali pateikti pasibaigus pirma nurodytam laikotarpiui, jeigu jos nustato, kad tenkinamos 4 straipsnio 1 dalies nuostatų sąlygos“, t. y. jeigu dėl įsipareigojimo jos patiria ekonominių nuostolių. Tačiau tai reiškia, kad šių paraiškų negali pateikti įmonės, kurioms įsipareigojimai buvo nustatyti po 1969 m. liepos 1 d.; paraiškas gali pateikti tik tos, kurios per vienus metus nepateikė paraiškų panaikinti Reglamento Nr. 1191/69 įsigaliojimo momentu jau egzistavusius įsipareigojimus, su sąlyga, kad tik vėliau atsirado 4 straipsnio 1 dalyje numatytos aplinkybės. Kitaip tariant, pirminės redakcijos Reglamento Nr. 1191/69 1 straipsnyje, kaip ir šio reglamento 4 bei 6 straipsniuose, kalbama tik apie su viešąja paslauga susijusius įsipareigojimus, kurie jau buvo vykdomi 1969 m. liepos 1 d.

49. Nors Reglamentu Nr. 191/69 siekiama panaikinti geležinkelio, kelių ir vidaus vandenų transportui nustatytus su viešąja paslauga susijusius įsipareigojimus, kurie jau egzistavo 1969 m. liepos 1 d., akivaizdu, kaip jau minėta, kad pačiame reglamente tam tikromis aplinkybėmis buvo leidžiama šiuos įsipareigojimus palikti galioti, taip pat ateityje nustatyti naujus įsipareigojimus, o tai būtent reikšminga nagrinėjamu atveju.

50. Pagal pirminės redakcijos 14 straipsnio 1 dalį po Reglamento Nr. 1191/69 įsigaliojimo datos valstybės narės galėjo transporto įmonėms nustatyti įpareigojimus, tačiau tokiu atveju turėjo „numatyti kompensacijas už finansines išlaidas, patiriamas taikant nustatytus įsipareigojimus“. Dėl šių kompensacijų nebuvo būtina iš anksto pateikti paraišką panaikinti viešąją paslaugą, atsižvelgiant į tai, kad 14 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad „[valstybės narės], nusprendusios įvesti tokius [su viešąja paslauga susijusius] įsipareigojimus, turi numatyti kompensacijas“; vadinasi, 4–6 straipsniuose nustatyta tvarka nebuvo taikoma. Ir tai visiškai nuoseklu, nes, kaip matėme, šiose nuostatose kalbama apie iki Reglamento Nr. 1191/69 įsigaliojimo egzistavusių įsipareigojimų panaikinimą, o ne apie būtent pagal šį reglamentą nustatytus įsipareigojimus.

51. Todėl paraišką panaikinti su viešąja paslauga susijusius įsipareigojimus buvo būtina pateikti tik tuo atveju, jei ketinta siekti kompensacijos už dėl iki 1969 m. sausio 1 d. prisiimtų įsipareigojimų patirtas išlaidas. Savo ruožtu dėl vėliau nustatytų įsipareigojimų patirtų nuostolių kompensavimas turėjo būti numatytas sprendime, kuriuo nustatomas įsipareigojimas, o kartu su juo – ir kompensacijos mokėjimo sąlygos bei galimybė pakeisti jos dydį.

52. Šios išvados negali paneigti Italijos vyriausybės argumentas, kad 1991 m. priėmus reglamento pakeitimus pasikeitė 14 straipsnio taikymo sritis. Šis argumentas grindžiamas tuo, kad anksčiau valstybėms narėms buvo leidžiama nustatyti naujus su viešąja paslauga susijusius įsipareigojimus pagal 14 straipsnį, o šiuo metu ši teisė numatyta Reglamentu Nr. 1893/91 pakeistame naujame Reglamento Nr. 1191/69 1 straipsnyje, kurio naujoje 5 dalyje nustatyta, kad kompetentingos institucijos „gali palikti arba nustatyti [tam tikrus] su viešąja paslauga susijusius įsipareigojimus“, kurių „darbo organizavimo sąlygos ir kompensavimo procedūros išsamiai pateikiamos II, III ir IV skirsniuose“. 4 straipsnis, t. y. nuostata, pagal kurią siekiant kompensacijos reikalaujama prieš tai pateikti paraišką panaikinti su viešąja paslauga susijusį įsipareigojimą, yra būtent II skirsnyje. Šis argumentas atmestinas sistemiškai aiškinant 1 straipsnį.

53. Kaip matėme, 6 straipsnyje nustatyta, jog tam, kad būtų galima pateikti 4 straipsnyje nurodytas paraiškas panaikinti įsipareigojimus, nustatytas vienų metų nuo Reglamento Nr. 1191/69 įsigaliojimo terminas. Ši nuostata nebuvo pakeista, o referencinė data tebėra 1969 m. liepos 1 d. Tad šiuo atžvilgiu 1991 m. reglamentas nieko nepakeitė, t. y. šiuo metu, kaip ir anksčiau, egzistuoja pareiga pateikti paraišką panaikinti viešąją paslaugą vien dėl įsipareigojimų, kurie jau buvo Reglamento Nr. 1191/69 įsigaliojimo momentu.

54. Remiantis tuo, darytina išvada, kad nurodant Reglamento Nr. 1191/69 II, III ir IV skirsniuose nustatytas sąlygas turi būti atitinkamai atsižvelgta į naujo 1 straipsnio 5 dalyje numatytų įvairių su viešąja paslauga susijusių įsipareigojimų taikymo sritis.

55. Iš tikrųjų pagal šią naują nuostatą valstybėms narėms aiškiai leidžiama „palikti“ arba „nustatyti“ su viešąja paslauga susijusius įsipareigojimus. Juos leidžiama „palikti“ tokiais atvejais, kai įsipareigojimai nustatyti iki 1969 m. liepos 1 d. ir jiems visiškai taikomos visos II, III ir IV skirsnių nuostatos, įskaitant tokiems įsipareigojimams konkrečiai taikytinus 4 ir 6 straipsnius. Savo ruožtu tuo atveju, kai leidžiama „nustatyti“ naujus įsipareigojimus, nuoroda gali būti daroma tik į *natūraliai* taikytinas II, III ir IV skirsnių nuostatas, t. y. visas nuostatas, išskyrus 4 ir 6 straipsnius, kurios gali būti pagrįstos atsižvelgiant į anksčiau egzistavusius įsipareigojimus.

56. Galiausiai, mano nuomone, atsakymas į pateiktą klausimą priklauso, pirma, nuo to, ar nagrinėjamas teisinis santykis turi būti kvalifikuojamas kaip viešųjų paslaugų sutartis, ar kaip su viešąja paslauga susijęs įsipareigojimas, o tai nustatyti turi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Jeigu jis pripažins, kad tai yra viešųjų paslaugų sutartis, reikės atsižvelgti į šios sutarties sąlygas. Jeigu, atvirkščiai, tai yra su viešąja paslauga susijęs įsipareigojimas, reikės nustatyti, ar jis numatytas iki, ar po Reglamento Nr. 1191/69 įsigaliojimo, nes tik pirmuoju atveju reikalaujama siekiant gauti susijusių ekonominių nuostolių kompensaciją pirma pateikti paraišką panaikinti įsipareigojimą.

57. Remdamasis tuo manau, kad Reglamento Nr. 1191/69 4 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad reikalavimas, pagal kurį teisė gauti kompensaciją atsiranda tik jei gavusios atitinkamą paraišką kompetentingos institucijos nepanaikina šią paraišką pateikusiai transporto įmonei tenkančio įsipareigojimo teikti paslaugas, dėl kurių ji patiria ekonominių nuostolių, turi būti taikomas tik tiems su viešąja paslauga susijusiems įsipareigojimams, kurie nustatyti iki šio reglamento įsigaliojimo.

VII – Išvada

58. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į pateiktą prejudicinį klausimą:

1969 m. birželio 26 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1191/69 dėl valstybių narių veiksmų, susijusių įsipareigojimais, neatskiriamais nuo viešosios paslaugos geležinkelio, kelių ir vidaus vandenų transporto srityje sąvokos, iš dalies pakeisto 1991 m. birželio 20 d. Tarybos reglamentu (EEB) Nr. 1893/91, 4 straipsnis aiškintinas taip, kad reikalavimas, pagal kurį teisė gauti kompensaciją atsiranda tik jei gavusios atitinkamą paraišką kompetentingos institucijos nepanaikina šią paraišką pateikusiai transporto įmonei tenkančio įsipareigojimo teikti paslaugas, dėl kurių ji patiria ekonominių nuostolių, turi būti taikomas tik tiems su viešąja paslauga susijusiems įsipareigojimams, kurie nustatyti iki šio reglamento įsigaliojimo.